

... Збудував я, люди, Храм оцей Високий.
В ньому Богодінний – то Чиганське Слово...
Лекса Мануш

№ 18 (123)

СЕРЕДА,
26 ЖОВТНЯ 2005 РОКУ

ЗОМАНІ Г

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК
РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАНУШАНО РОМАНО НЕВІПЕ

Ціна договорів

• ПОЛІТИКА • СВІТ • ПРАВО • КУЛЬТУРА • МИСТЕЦТВО •

НЕ В ТІМ МІСЦІ, НЕ В ТОЙ ЧАС ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВ ЛЮДИНІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РОМІВ НА АНДЕ КОДО ТГАН, НА АНДЕ КОДИ ВРАМА

■ Цієї весни я кілька разів побував в Україні і, коли спілкувався не з ромами стосовно питань порушення прав людини, мені відповідали: "Так, мене побила міліція. Ну що? Таке буває. Будь-хто може опинитися не в тім місці, не в той час..."

карному насильству з боку правоохоронних органів. Широко розповсюджене расове упередження щодо ромів, навіть серед високопоставлених осіб правоохоронних органів, підсилює вразливість ромів, які часто стають жертвами жорстокого ставлення міліції винятково на підставі їхньої етнічної належності.

Проблеми зловживань з боку працівників міліції посилюються через відсутність сі теми відповідальності в правоохоронних органах, що призводить до широкого розповсюдження м'якоті покарань за ці порушення.

Україна ратифікувала більшість документів ООН і Ради Європи з прав людини. Але навіть незважаючи на ратифікацію міжнародних зобов'язань країни, стан прав

людини в Україні дає привід для найсерйознішого занепокоєння.

Зловживання працівників міліції далеко не єдиний приклад бруталних порушень прав ромів, але це найпоширеніший і найжорстокіший вид насильства стосовно них. Тому й не дивно, що страх українських ромів перед правоохоронними органами дуже великий. Для більшості представників ромської громади цей страх не просто інстинктивний: він виходить з досвіду безпосередніх контактів з міліцією. Цей досвід різноманітний, він складається як з насильства або поганого ставлення в пунктах затримки, так і фабрикації справ, щоденних погроз і залякувань, які часто наслідують расистськими анти-

ромськими фразами. Один із найжорстокіших випадків міліцейського свавіля, спрямованого проти ромів в Україні, стався 2001 року в Кременчуці, коли працівники правоохоронних органів підпалили ромів у їхніх власних будинках. Та, на жаль, в українській правоохоронній системі ці найбрудніші порушення прав людини вважаються несутствіми. Зазвичай правопорушникам вдається уникнути покарання, і вони спокійно й далі нехтують законом щодо прав людини, будучи впевненими в своїй безкарності

у тому, що "система" їх ніколи не підведе. Практика показує: найгірше, що може очікувати працівника міліції, який порушив права ромів, - це погане відображення у ранзі або просто переведення з однієї міліцейської дільниці в іншу. Так, наприклад, у Кременчуці, незважаючи на вагомі докази вини майора міліції, ніякі справи проти нього порушені не було, більш того, він продовжує виконувати свої службові обов'язки, хоча і в іншій міліцейській дільниці того ж самого міста.

Серед країн СНД Україна має найбільшу кількість недержавних ромських організацій, які є частинами руху із захисту громадянських прав у країні. Чимало з цих організацій відразу реагують на порушення прав людини. Деякі негайно зв'язуються з певними правозахисними центрами, намагаючись улагодити конфлікт, інші пишуть скарги. За минулі роки ромські організації в Україні відібрали величезну кількість скарг, адресованих прокурорам, начальникам УМВС, а в дуже серйозних випадках навіть Генеральному прокурору України або чиновникам парламенту, які розглядають порушення прав державними службовцями.

(Продовження на стор. 3)

УКРАЇНУ В ЄФРК ПРЕДСТАВЛЯТИМЕ АЛАДАР АДАМ

Ф орум є єдиною ромською організацією міжнародного рівня, яка збирає разом НУО, політичні партії, релігійні конфесії, а також інші представництва місцевого самоврядування. ЄФРК співпрацює з Організацією Об'єднаних Націй, Європейським парламентом, Європейською комісією, ОБСЄ, а також з такими структурами Ради Європи, як Конгрес місцевої та регіональної влади, парламентською Комісією з прав людини та іншими.

Основним завданням Форуму є забезпечення ефективного здійснення захисту прав і свобод ромів та кочівників, запобігання расизму та дискримінації, а також створення умов для їхньої подальшої інтеграції в країнах, у яких вони проживають. Крім того, Форум має сприяти формуванню нових ідей та вносити

■ Європейський форум ромів та кочівників (ЄФРК) – перша й єдина організація, яка об'єднує ромські організації при Раді Європи. Як відомо, при РЕ працюють понад 40 представників європейських урядів.

ЄФРК є незалежною неурядовою організацією, яка має партнерську угоду з Радою Європи, що надає Форуму статус особливого партнера-консультанта з політичних питань, які стосуються ромів та кочівників.

пропозиції до різних структур, які приймають рішення в Європі на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях, щодо реалізації цих ідей та рішень.

Як указано в Статуті Форуму, він відкритий для всіх організацій сінті, калі, кочівників та інших груп, які об'єднуються загальнюючою назвою "роми Європи". Проте є визначені Статутом правила, за якими та чи інша організація може стати членом Форуму. Вони такі.

Спочатку необхідно зареєструватися в ЄФРК, заповнивши відповідну анкету. В анкеті вказується, що та чи інша організація бажає і може активно співпрацювати у її європейській структурі. В кожній країні представники всіх організацій, які пішли анкету, збираються на конференцію, щоб обрати своїх депутатів з правом голосу на Форумі. Так, Україну, згідно з Правилами процедури, має представляти лише один делегат. Коли делегат повинен мати трох

заступників, які можуть у будь-який час замінити його за неможливості ним виконувати свої функції.

Форум – організація, яка повинна мати в своїх лавах представників призначених від 10 країн Ради Європи. Представники обираються на 4 роки.

Для роботи Форуму створений виконавчий комітет у складі 22 ромів, який працює згідно зі Статутом і правилами процедури. Фінансуванням Форуму здійснюється за підтримки Ради Європи. ЄФРК має три робочі мови – ромську, англійську та французьку. Якщо делегат не володіє однією з цих мов, то йому забезпечується технічний переклад.

Юридичний офіс ЄФРК зареєстрований у м.Страсбург (Франція), де працює постійний Секретаріат від Ради Європи.

Контактний телефон Євро-

пейського Форуму ромів та кочівників: (33) 0390215350
www.ertf.org

10 жовтня в Києві відбулася конференція українських ромських неурядових організацій, представники яких подали заяви в ЄФРК. Це - Петро Григоріченко (Конгрес ромів України), Олександр Бузан ("Романі Дром"), Юлія Кондур ("Чіркі"), Аладар Адам ("Романі Яг"), Петро Череповський ("Фонд "Ловари"), Йосип Адам ("Конгрес ромів Закарпаття") та Володимир Кондур (Одеська ромська неурядова організація "Кондур").

Більшість голосів делегатом у Європейський форум ромів та кочівників було обрано Аладара Адама, шеф-редактора нашої газети та президента Всеукраїнської правозахисної організації "Чапче" ("Правдивий захист").

Євгенія Навроцька

Звільнено заступника**міністра промислової політики**

Президент України Віктор Ющенко своїм указом від 20 жовтня звільнив Сергія Грищенка з посади заступника міністра промислової політики України.

Секретар РНБО залишився без первого заступника

Президент України Віктор Ющенко своїм указом від 20 жовтня також звільнив Юрія Терещенка з посади першого заступника секретаря Ради національної безпеки і оборони України - голови Комітету з політики військово-технічної співпраці і експортного контролю.

Пинзеник підписше Кредитну угоду з ЄБРР

Президент України Віктор Ющенко своїм розпорядженням від 20 жовтня уповноважив міністра фінансів України Віктора Пинзенка підписати Кредитну угоду (Фінансування Української ЕСКО (друга фаза) між Україною і Європейським банком реконструкції і розвитку.

Газові проблеми Ющенко**вирішує по телефону**

Президент України і Росії Віктор Ющенко та Володимир Путін в телефонній розмові обговорили проблематику газогенеретичної сфери.

Глави держав також обговорили низку актуальних аспектів взаємодії в двосторонньому і міжнародному форматах.

Юрій Ехануров: "Бюджет буде доопрацюваній впродовж двох тижнів"

Прем'єр-міністр України Юрій Ехануров сподівається, що впродовж двох тижнів уряд допрацює проект державного бюджету наступного року.

"Ці два тижні ми інтенсивно працюватимемо з Верховною Радою, бюджетним комітетом, депутатами, фракціями. Я сподіваюся, що тижні, які буде на початку листопада, - будуть бюджетним тижнем", - сказав Ехануров. Він висловив переконання, що при ухваленні бюджету необхідно відкинути політичне протистояння і прийняти головний фінансовий документ наступного року в першому читанні, щоб потім уряд мав можливість упродовж двох тижнів його допрацювати.

У Pagі сформована нова депутатська група

У Верховній Раді України сформована депутатська група "Довіра народу".

Про це повідомив на засіданні парламенту перший заступник голови ВР Адам Мартинюк. За його словами, до складу групи ввійшли 15 народних депутатів. Керівником фракції обраний депутат Антон Кіссе, а уповноваженими групи - Валерій Коновалюк і Микола Поровський. Також до групи ввійшли Володимир Мовчан, Микола Колінський, які перед цим вийшли з фракції "Єдина Україна", передає УНІАН.

Таким чином, у фракції "Єдина Україна" залишилося 13 народних депутатів, і якщо вона протягом двох тижнів не поповниться, за слівами Мартинюка, вона буде ліквідована.

ГПУ закрила справу проти Порошенка

Генеральна Прокуратура України за відсутністю складу злочину закрила кримінальну справу, порушену проти колишнього секретаря РНБО Петра Порошенка.

Як повідомив в.о. Генерального прокурора Сергій Винокуров, "комісія, створена для вивчення корупційних справ, вивчала що справи три дні і одноголосно дійшла висновку, що в діях Петра Порошенка немає ознак злонечини".

Україна відправила до Пакистану літак з медикаментами

З аеропорту "Гостомель" (м. Київ) до Ісламабаду відправлено ще один літак An-225 "Мрія" з гуманітарним допомогою постраждалому населенню Ісламської Республіки Пакистан. На борту літака - медикаменти, продукти харчування, намети, ковдри.

Як повідомили в прес-службі Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій і у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, в місті Бешам у режимі багатопрофільної лікарні продовжує роботу мобільний госпіталь МНС України.

За добу фахівці госпітalu надали меддопомогу 474 хворим і потерпілим, зокрема 48 дітям. Прооперовано 8 осіб.

Залізничники відзначили ксерокопію документом

З 21 жовтня цр. пасажири для придбання квитків можуть використовувати як документи, що засвідчують особу, так і їх ксерокопії. Про це говориться в Наказі Міністерства транспорту "Про внесення змін у Правила перевезень пасажирів, поклажі, вантажобагажу і пошти залізничним транспортом України".

Як повідомили в прес-службі Державної адміністрації залізничного транспорту України "Укрзалізниця", згідно з прийнятими змінами, для оформлення іменних проїздних документів за ксерокопію паспорта приймаються копії перших трьох сторінок, а для оформлення проїзного документа на дитину - ще й ксерокопія сторінки паспорта одного з батьків, на якій виснана дитина. Нотаріального завірення ксерокопій не вимагається.

Отримає компенсацію за говготривалий судовий позов

Прокуратура Словаччини зобов'язала заплатити 100 000 словацьких крон (3100 доларів США) 55-річному рому Герману Олаху як компенсацію за зволікання судового процесу. Три роки тому на нього напали і жорстоко побили підлітки, коли він гуляв з своєю внучкою. Дві молоді люди жорстоко побили його ногами, вигукуючиючи.

ДЕ СХІД ПЕРЕПЛІТАЄТЬСЯ З ЗАХОДОМ

■ Македонія - одна з 8 країн, яка утворилася після розпаду Югославії на початку 90-х років. За офіційними даними, в Македонії проживають понад 50000 представників ромської меншини, хоча за даними ромських неурядових організацій їх налічується від 150000 до 200000 осіб.

Переважна більшість ромів мешкають в окремих населеннях та районах, ізольованих від іншого населення країни, без асфальтованих доріг, проточної води, постійної електроенергії та системи сміттєвізору. Близько 85% ромів країни проживають у Шуто Орзарі, першому ромському поселенні, яке отримало статус муніципалітету. Воно розміщене за шість кілометрів від Скоп'є, столиці Македонії. Згідно з переписом населення 1999 року, в

Шуто Орзарі мешкають близько 14300 ромів. Неурядові органи наполягають на тому, що ці цифри значно заниженні. За їхніми даними, кількість ромських жителів близько 50000 чоловік. Цей район має свого мера, ромського походження. Переява більшість працівників органів місцевого самоврядування також належать до ромської общини краю. У Шуто Орзарі є дві школи та один дитсадок, організований зусиллями місцевих неурядових організацій, фінансуються вони як з державних, так і з міжнародних фондів. У цьому районі працюють кілька приватних телекомпаній та кілька друкових органів. Через те, що країна розташована на перехресті торгових шляхів, серед ромської громади є представники різних релігійних конфесій: ортодоксалійної, католицької та мусульманської. Умови життя в цій місцевості бажають бути кращими. Розбиті дороги, несвітлі вулиці, відсутність проточної води та дренажної системи робить ромське поселення непривабливим і незручним для проживання. Владіні структури Скоп'є все ж багато років ігнорують нагальні проблеми ромів краю.

Щоправда, і економічні показники розвитку всієї Македонії є дуже низькими, що негативно впливає на рівень життя громадян. Рівень безробіття в країні спадає - 40 % населення не працює. Та коли мова заходить про ромське населення, ці цифри стають ще вищими - 70% представників цієї меншини офіційно вважаються безробітними. Неофіційні цифри: уявити не важко. Тому й не дивно, що основною проблемою, яка постає перед ромською общиною Македонії, є масове безробіття. А звідси випливають і всі інші проблеми: жахлива бідність, невирішene житлове питання, соціальна ізоляція тощо. Більшість ромів виживає завдяки вуличній торгівлі, деякі працюють за кордоном, окрема у Німеччині, завдяки чому отримують змогу за-

Roma Cultural Center

2

IX-2001 III-2002

ники розвитку країни, як-от Ромська асоціація у Македонії "Сонце", товариство ромської мови та літератури "Дархія", національна організація рівнів "БРТ" та інші. Всі вони докладають багато зусиль для подолання кризового стану ромського населення в країні. Проте без допомоги держави глобальні проблеми ромів у Македонії вирішити не можливо. З допомогою міжнародних організацій, уряд молодої країни вже робить перші кроки для співпраці щодо вирішення питання поліпшення становища ромів. Та вони поки що зовсім не помітні для ромських жителів країни.

Підготувала**Олександра Федина**
На світлинах: ромські журнали**Македонії**

Готується вшанування відатної жінки

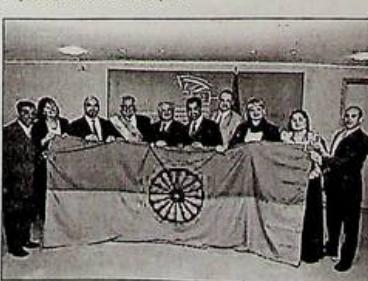
Вшановуючи пам'ять видатної жінки, ромолога, літератора, етнографа Мілени Губіманові, яка нещадно трагічно загинула в автокатастрофі, на її сороковини студенти ромського відділення Карлового університету в Празі готовують два концерт-реквієми. Вони відбудуться 25 та 26 листопада у пражському "Рокс-Клубі". Уроочистий захід пройде за участі із підрічниками Вацлава Гавела та відомих вчених ромського відділення цього університету Гани Себкової та Едти Зінайової. Асоціація "Джено" запросила взяти участь у заходах і Томаса Габарта, науковця відділення романії Чарльзового університету.

Расистського тролейбуса покарано

Водій тролейбуса з м. Пряшів (Словаччина) може огинітися за гратахи строком на два місяці, в разі несплати штрафу, призначеною місцевим судом, за словесне приниження двух молодих ромів.

Випадок стався в очіні цього року, коли 57-річний водій раптово зупинив тролейбус, підійшов до пасажирів - молодих ромів і обізвав їх "чорними", дбавши: "Краще ви б він опинилися в газовій камері".

Суд визначив таку дію як расизм і призначив штраф у розмірі 5000 крон (145 євро). Після вироку адвокат водія подав апеляцію, проте судом він було відхилено.

**НАСІЛЬНА
ДАКТИЛОСКОПІЯ**

А все почалося з того, що у міліцію звернувся місцевий мешканець зі скаргами про те, що у нього в мікрорайоні ринку "Ніва", неподалік річкового табору, було знято з ший невідомою особою золотий ланцюжок. Як і завжди, в першу чергу запідозріли ромів.

На скаргу відреагували оперативно - було вирішено провести "відпрацювання" у таборі. Близько 6-ї години ранку обгоріни правоохоронці на кількох мікроавтобусах з'явилися у річковому. Brutalno вриваличи у помешкання, піднімали сплячих людей з ліжок і примусово, не пояснюючи нічого, забирали чоловіків у машини. А хто не корився, одягали наручники і забирали силом'яз. Загалом збрали 34 особи.

Олександр Лацко, староста ромського табору:

- Того дня мене не було вдома, осілки з'явилися і перебували за межами Ужгорода. Коли повернувся, то дізнався, що серед затриманих є і мій син. Дружина розповіла мені, що на сина одягли наручники і я злочинця заштовхнули у машину. Щоб з'ясувати причину затримання, відразу звернувся в Ужгородський міськвідділ міліції. У дворі стояли родичі затриманих і кілька ромів, яких відпустили. Саме від останників і дізнався, що всіх тримають у ко-

ДОКИ БУДЕТЕ БОЯТИСЯ, ДОТИ НАД ВАМИ БУДУТЬ ЗНУЩАТИСЯ ДЖІ КАЙ ТУМЕ ДАРАДЬОНА, ДЖІ КАЙ ПРЕ ТУМЕНДЕ КЕРНА ЛАДЖАВО

■ Події, які відбувалися останнім часом, змушують повернутися до проблем життя ромського табору на вул. Тельмана в місті Ужгороді. Про них ми дізналися від пастора ромської церкви "Господній шлях" Івана Б., який зателефонував у редакцію "Романі Яг". Ми вирішили з'ясувати ситуацію на місці.

Бордери третього і четвертого по-верхів й почесного заводять у той кімнату інший кабінет. Багатьох із них фотографували анфас і в профіль, видаючи на груди таблиці. Крім того, знімали відбитки пальців.

Розповів старості доповинив Микола К.

- Забрали мене у міліцію прямо з ліжка рано-вранці. Вишикували всіх ізводжів стіни і змуслили стояти цілий день у коридорі. В туалет не відпускали, деяких примушували відхижитися і глузували з тих, хто не міг довго виконувати цю "правду". Від того, кого відпускали, вимагали заплатити 10 грн. за бензин.

Олександр Лацко додав: "А пізніше з'ясувалося, що злочин чинили нером".

Ситуація зйома - не раз її описували в нашій газеті... Проте,

незважаючи на те, що з ромами так безладно повелися і принизили їхню честь і гдінсьть, вони, боячись подальшого переслідування, не подали колективної заяві у прокуратуру щодо порушення їхніх прав. Адже 20 січня цього року подібне "профілактичне залякування" ромів в цьому таборі уже відбувалося. З цього приводу була подана заява на ім'я начальника УМВС України в Закарпатській області полковника міліції І.Прошкошевського з пропозицією "запобігти порушенню прав людини ромської національності". У зв'язку з цими подіями, відбулася зустріч з круглим столом, на якій представники 12 найбільших ромських таборів Закарпаття, юристи, адвокати правоохоронних організацій, представник Европейського центру з

захисту прав ромів зустрілися з представниками керівного складу управління МВС у Закарпатській області. Була прийнята резолюція, в якій, зокрема, зазначено: "При проведенні так званих "відпрацювань таборів" прохсимо повідомляти старості таборів, які будуть співпрацювати з правоохоронними органами", а також "...надати лідерам таборів області статус позаштатних пра- цівників міліції і зробити для них посвідчення".

Все це було проигноровано, і нічого не змінилося. Роми не вірять правоохоронцям, осілки вони не дотримують своїх обіцянок. Право ромів порушуються ними і далі.
Олена Бойко,
Валентина Ткаченко
На світлині: осілки проходять дінгінство маленьких ромів вулиці Тельмана.

НЕ В ТІМ МІСЦІ, НЕ В ТОЙ ЧАС ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РОМІВ НА АНДЕ КОДО ТГАН, НА АНДЕ КОДИ ВРАМА

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

Державні структури зазвичай відповідають на ці листи двічі: перший лист інформує організацію або особу, яка звернулася до них, про те, що був віддано наказ нижестоячим (найчастіше місцевим) організаціям розслідувати необхідне розслідування з причини правопорушення, друга відповідь надходить через кілька тижнів, півдомлюючи важе безлісностроє про результати розслідування. Ці відповіді схожі одна на одну, і найчастіше є такої змісту: "Інформуємо вас про те, що за вашою заявою отако-то працівника міліції проти отако-то громадянина. У ході розслідування в поведінці працівника міліції не було встановлено правопорушеній дій, було з'ясовано, що він діяв відповідно до закону".

Саме подібна відповідь була отримана від начальника УМВС України в Закарпатській області після заяв про жорстокий напад, який стався на світанку 20 січня поточного року. Того дня близько 6-ї години ранку місцеві міліціонери разом із особовим складом підрозділу "Беркут" у масках і з кийками віврвалися у будинки майже всіх рімських родин у районі Радянки та вулиці Тельмана в місті Ужгороді

для того, щоб провести "відпрацювання" з подальшою насильтвою дактилоскопією чоловіків-ромів. Багато хто з людей згадом повідомив, що в момент вторгнення в їхні будинки вони спокійно спали. Під час незаконного рейду "беркутівці" вибивали двері в тих будинках, де вони були замкнені. Після цього співробітники міліції і "беркутівці" наказали всім чоловікам, включаючи старих і хворих, а також підлітків, що відкрито одягти і сісти в автобус, на якому їх доставили у міський відділ міліції для зняття відбитків пальців, фотографування, зйомки на відеокамери.

"Романі Яг", один з ведучих рімських правоохоронних центрів, який є партнером Європейського центру з захисту прав рімів (ERRC), захаджає від начальника управління пояснює з приводу безладного порушення прав людини, і вин усно пообіцяв провести розслідування. Крім того, організація "Романі Яг" запросила співробітників міліції обговорити ці події за участі рімських лідерів та представників ERRC. 8 лютого заступник начальника Закарпатського управління МВС полковник Михаїл Турянський разом із начальником управління карного розшуку Закарпатської області полковником Володимиром Шелепцем взяли участь у круглом столі, де пояснили, що рейд 20 січня був проведений у ході необхідних і запланованих профілактичних заходів, здійснених як наслідок зростання злочинності серед рімського населення. Ця заява була підтверджена на статистичними даними. На приклад, зі слів пана Шелепця, який заявив, що він добре підго-

тувався до засідання, 2,9% всіх злочинів у Закарпатській області в 2004 році були здійснені місцевими представниками рімської громади. У той же час, на початку зустрічі було сказано про те, що співідношення рімського населення до більшості жителів області складає близько 3%. Інші статистичні дані, наведені начальником управління карного розшуку, свідчили про те, що з 37 відбувся у 2004 році лише два були здійснені громадянами рімської національності. На питання, чи була проведена подібна "профілактика" серед неірімського населення, на яке припадають інші 97,1% злочинів, В.Шелепець пояснив учасникам круглого столу, що міліція, головним чином, перевіряє тих, у кого є кримінальне минуле, наркоманів та неповнолітніх.

Тому не дивно, що відповідь на фахівницю скажут, яку надіслала "Романі Яг" в органи міліції після насильтвницького рейду, була стандартною.

Також у стандартну відповідь отримала і вінницька рімська організація "Девлеса Ромале" під час розгляду порушень прав рімів, серед яких особливо частим є проведення дактилоскопії. Друга частина відповіді була особливо цікавою, оскільки без якісно пояснень інформувала лише про те, що "окрім працівників міліції притягнуті до відповідальності".

На початку 2004 року Європейський центр із захисту прав рімів почав втілювати в життя проект "Захист прав рімів в Україні і забезпечення їхнього доступу до правосуддя", який фінансується Європейським комісією.

Метою проекту є розвиток мережі рімських правоохороних організацій по всій Україні для проведення правоохоронної роботи, спрямованої на боротьбу з широко розповсюдженими порушеннями прав рімів в Україні, на основі судового та юридичного захисту. Важливими компонентами проекту є моніторинг з дотриманням прав людини, наявність для рімських активістів, які займаються правоохоронною діяльністю, юридична консультація, проведення круглих столів за участі правоохоронних органів, тренінги для суддів та прокурорів. Уся ця робота проводиться у партнерстві з Міжнародним центром перспективних досліджень, основний офіс якого є в Києві. Наприкінці з'являється розробленням антидискримінаційного законодавства в Україні.

Стратигічний судовий захист - це дуже нове поняття. Він має поки що недостатньо підтримку та розуміння в Україні, та саме, як і в інших країнах колишнього Радянського Союзу. Нинішня судова система ще не побудувала рідкінської спадщини, особливо в місцевому житті. Шотландія, а також для попільщення дистанції, заснована на пропедевтичному вивчені земельних поземок. А саме в цьому відсутність, що люди, які через певні обставини відходять, не залишають поземок.

У булетині підкреслюється, що будь-яка особа в країні має зможливість отримати належну медичну допомогу та пройти обстеження. Йохан Ламонт, заступник міністра з соціальної роботи Шотландії, пише: "Ми намагаємося попільнити життя рімів та кочівників. Цей медичний булетин зможе дозволити те, що всі люди в країні мають однаковий доступ до охорони здоров'я. Це тільки частина нашої великої роботи з нивеливанням різниці між різними спільнотами в Шотландії".

Союзників зібралося, що будь-яка особа в країні має зможливість отримати належну медичну допомогу та пройти обстеження. Йохан Ламонт, заступник міністра з соціальної роботи Шотландії, пише: "Ми намагаємося попільнити життя рімів та кочівників. Цей медичний булетин зможе дозволити те, що всі люди в країні мають однаковий доступ до охорони здоров'я. Це тільки частина нашої великої роботи з нивеливанням різниці між різними спільнотами в Шотландії".

На початку 2004 року випустили новий CD-диск "Бізагор" ("Нескінченність") про культуру рімів. Це - поєднання рімської поезії та рімської музики. Автор віршів - Абдула Гойлер, музичної частини - Марк Констанс. Виконує твори оркестр "Парне Гад". В диску вкладено двотомний булетин рімської поезії Македонії. Коши, отримані від продажу цього диска, підуть на збори освіти рімської молоді м.Скоп'є.

ДОЛЯ РОМСЬКА РОМАНІ ВУНЖИРЯ

ЯК МИ ЖИВЕМО І ЧИМ ЗАЙМАЄМСЯ?

У місті Золотоноші проживає близько 1000 осіб ромської національності. Майже 300 осіб працюючого населення - це чоловіки та жінки, на руках яких перевозять малі діти, а також старі батьки. (За нашим законом діти повинні годувати своїх батьків та доглядати за ними до хілької смерті). А чим же роми заробляють на свій хліб-сліп? Дев'янто дея́ть відсotok - важкою працею. Більшість наших людей відгодовують дома свиней на продаж та вирощують свиноматок, а потім малесенських поросят продають на базарі. Інші їздять по товар до Одеси, Харкова, Хмельницького, Києва, Дніпропетровська, Слов'янська тощо. Там оптом скуповують дублянки, спортивні костюми, взуття, посуд та багато іншого, і ці товари розвозять по всій Україні. Наших ромів можна побачити на базарах таких міст, як Чернівці, Львів, а також всіх Західної України. Торгують і в Донбасі, деято добрався до Польщі та Білорусі. Ті, хто без свого транспорту, торгують недалеко - в Золотоноші, Каневі, Драбові, Черкасах Чорнобаї.. Таким же чином займають на хліб і черкаські роми,

■ Почну свою розповідь з того, що у світі немає жодного народу, серед якого б не було поганих, пихатих, ледачих, брехливих людей й, між іншими, злочинців. Тож і серед нашого є такі люди. Та їх засуди досить незначний відсоток.

переяслав-хмельницькі, бориспільські, броварські, смілянські та багато інших. Дві бригади будівельників із Золотоноши та Переяслава-Хмельницького їздять на сезонні заробітки на північ - аж у Республіку Комі. Дорога далека, праця - пекельна, проте заробітки непогані.

Дехто з ромів вивчився, закінчили вузи та працюють на керівних посадах у Києві, у Черкасах, у кінській області. Серед ромів є також і військові начальники, генерали, полковники, інші офіцери, є професори медицини, завідуючі відділеннями в лікарнях, директори школ, є письменники, поети, є заслужені діячі науки, культури та мистецтва. З багатьма ними я добре знайомий. Проте інших прізвищ називати не буду. Річ у тім, що коли іншому керівництву стане відомо, що у них працюють роми, то цих людей можуть звільнити з роботи (з будь-якими вигаданими причинами). А коли десь щось скиться, то вони перші будуть підозрювані, адже в підвадомості спрацьовує механізм упередженого ставлення до ромів. Тож вони працюють тихенько, не афішуючи свого походження, більшість одружених з представниками корінного населення.

НЕ ПИШІТЬ ПРО НАС ТЕ, ЧОГО НЕ ЗНАЕТЕ

Чому ж таке ставлення до ромів? Чому в більшості людей склалося враження, що всі роми

- це злі порушники та крадії, ледачі й нерозвинені люди? А хіба таких замало у кожній нації? Та коли злочин вчинить людина іншої національності, то у пресі його національність не вказують, а замість прізвища та ім'я, ставлять лише ініціали - перші букви імені та прізвища. Якщо якийсь злочин вчинив ром - то одразу ж пишуть: "Ром такий-то сків злочин..." От і виходить як в армії - один у "самоволку", а все відділення примушують не сплати та нести відповідальність за нього. Ще раз хочу наголосити: я не вправдовує злочинців, але хто пише в газетах брудні статті про ромів? В основному, журналисти, які бачили ромів кілька разів у своєму житті, та й то на відстані кількох метрів. А також представники міліції, яким на відмінно відомо, що роми заробляють собі на хліб. Усі інші знання складаються зі спілкування з дуже невеликим відсотком правопорушників - ромами, яких вони затримують, а це ті, кого роми самі обходять боком. До речі, вважаю, що чесна, справедлива та грамотна міліція в суспільстві дуже потребує: вона є захистом та охороною як корінного населення, так і ромів. Але ж наявні деякі працівники розпалювати ненависть людей іншої національності до маленького ромського народу? Причина одна - незнання цього народу. Не вказуйте пальцем чи пером на весь народ. Чи можуть багато з них похвалитися, що

прошли хоч тиждень серед ромів і знають, чим вони заробляють собі на хліб? Навряд чи такі знайдуться. Карайте злочинців - це ваша свята справа. Ale ще раз прошу: не змішуйте маленький відсоток бруду з чистотою водою. Bo, ще раз повторюю, в кожному народу є такий відсоток бруду, або ще й нагабаго більший. Наведу такий приклад: коли я працюю в коопзаготпромі, якось, видаючи заробітну плату, молода касирка передала мені 50 рублів (замість трьох купюр по 50 дали чотири). Я взяв гроші, перерахував. Розписуючись у відомості, прочитав, що мені належить до виплати 150 рублів. Після того, як я переперив касирку, зрозумів, що вона помилилася. Я міг би забрати гроші та й піти, і по всьому. Але я повернув дівчині 50 рублів та застеріг, щоб була уважнішою. Думаете, вона мені подякувала? Вона подивилася на мене зі сліпю в очах і кинула: "А наве щі цигани не куря?" У мене від образи сльози накотилася на очі...

Проте між нашими ромами та місцевими жителями склалися наїркає стосунки, а якщо і бувають якісні непорозуміння, то ми їх швидко гасимо. Такої дружби, що наразі є між ромами та українцями, я побажав би й своїм онукам та правнукам.

НАШІ ЗВИЧАЇ

Кажуть, що роми одружаються з 12 років. Хочу заявити, що це неправда. Наши діти одружаються з 17 років, але, в основному, після 20-ти. Нині повно дівчат та хлопців, які мають уже по 25-30 років, та не поспішають вступати в шлюб, живут біля батьків. І чим це погано?

Щодо "баронства". "Барон - це хазайн, він карає, милує, народжує, в нього залиша дисципліна", - така склалися думка. Мене дратують ці вигадки. Адже насправді немає ні начальників, ні баронів, нікто нам не наказує, ніхто не підкоряється. Все так само, як в людей інших національностей. Моя хата - моя фортеця, і ніхто мені не хазайн. Ми самі думаемо, як нам жити на світі.

Останнім часом в Україні створено багато ромських організацій, і наша в тому числі. Роми самі обирають голову організації та керівний орган. Інколи, як дуже треба, наприклад, у якогось бідного рома хтось помер і нема за що похоронити, то можуть ходити по хатах збирати на похорон, або комусь треба операцію зробити, то також люд збираться на допомогу. Але нині стільки бід та хвороб, що люди починають сердитися, коли до когось звертаємося по допомогу.

Серед ромів багато віруючих. Шоправда, ми не ходимо до церкви, але важливо, щоб Бог був у тебе в душі. Ми дотримуємося посту, відзначаємо релігійні свята, виковуємо своїх дітей у відповідності з християнською мораллю.

ПРОБЛЕМИ

3

ПРАВООХОРОНЦЯМИ

Ще хотлося би написати про проблеми, які в нас виникають з владними структурами. У нашому місті розбудовано велику кількість магазинів.

(Продовження на стор. 8)

"ШВІДКА" НЕ ПОСПІШАЛА... "ДУКГАДІ" ЧИ СІДЯРЕЛ...

був міліцейський патрульний "узик", в якому сиділо кілька міліціонерів, - вони кожної ночі чергують у нашому мікрорайоні. Недовго думали, я перепинив ім дорогу. Машина загальмувала. Один із правоохоронців відчинив дверця машини і чимо запитав: "Чоловіче добрий, що сталося? Ви ледве не потрапили під машину. У вас якісь проблеми або за вами хтось женеться? Заспокойтесь, і розкажіть усе по порядку".

Ковтаючи від хвилювання слова і важко дихаючи, я почав говорити виглянув автомобіль. Це

ласно просити, щоб викликали "швидку", бо у дружини почалися пологи, а лікарі не приїхали, хоч ми їх уже двічі викликали.

- Не хвиляйтесь, - спокійно відповів правоохоронець. - Зараз вони

зібралися з розрахунком, - попросив лікарів. Однак вони мені не вірили, та потім погодилися. Я був здивований, що для лікарів головним у цій ситуації було взяти від мене компенсацію за послуги. І це тоді, коли дружина все ще лежала вся у крові.

Наступного дня Йосип Йосипо-

Адже я віруючий і з дружиною ходимо молитися у християнську евангелістську церкву "Девлінсько дром" ("Господній шлях"). Певно, Господь почув мої благання, бо з кімнати вискочила сестра дружини і повідомила, що Любов народила хлопчика. "А що далі робити, я не знаю", - промовила до мене. Я забіг у хату, і ми самі з шовгорине почали зукувати дитину у простирадло. Пупівною немовля було зі с'єднано з матір'ю. І тут, нарешті, з'явилися лікарі. Побачивши, що дружина вже народила, перервали пуповину, все обробили, загорнули немовля, та замість того, щоб потурбуватися про породілля, завели мову про гроші, які вони отримали.

Автору цих рядків вдалося дізнатися у черговій частині Ужгородського міськвідділу УМВС прізвища працівників патрульно-

постової служби міської міліції, які чергували і несли свою службу у мікрорайоні Радванка по вул. Тельмана о 22-й годині 11 жовтня. Ними виявилися прапорщик Іван Мешко, старшина міліції Микола Сасин та старшина міліції, водій Віталій Канський.

Батьки й близькі родичі Любові Віраг через газету "Романі Я" висловлюють свою подяку за допомогу і чуйне ставлення до по роділлі. Адже не даремно існує в народі вислів - міліція з народом.

Волика Опаленік
На світлині: Любов Віраг після виплиски з половового будинку.

НАСИЛЬСТВО НАД ВОЛЕЮ ТА ГІДНІСТЮ ЗОР ПРЕ СЛОБОДА АЙ ПАТИВ

■ На початку третьої декади цього року до голови правління МГО "Терп зор" зателефонував пастор ромської християнської общини "Девлескі дром", голова правління координаційного центру "Чачімо" м.Мерефа Харківської області Микола Олександрович Бурлуцький.

По телефону місі домовилися про зустріч у Києві. Така зустріч відбулася на початку жовтня. М.О.Бурлуцький повідомив про непримінну пригоду, яка сталася з його дружиною Маргаритою Петрівною, мешканкою м.Мерефа.

У кінці вересня цр. Маргарита Петрівна, підприємець роздрібної торгівлі, зі своєю шістнадцятирічною племінницею Агнесою поїхали в Харків на знаменитий оптовий ринок "Барабашова", щоб закупити товар. Частково закупивши, Рита з Агнесою пішли до чергового торгового контейнера, що ще єщо прибуті. Та скісся неймовірне.

Несподівано продавщиця контейнера зняла голас, що нібито "цигани її обібрали". Це звинувачення вона висунула проти Маргарити та Агнеси, незважаючи на те, що до появи двох ромок біля контейнера вже товкалося чимало людей. Продавці сусідніх контейнерів підтримали "колегу" і заявили, що дадуть свідчення, що саме Маргарита та Агнеса скісли злочин. Почали голосно кликати міліцію.

Ромки намагалися довести свою непримінність до крадіжки, та продавщиця і слухати не бажала, вона без дозволу відкрила сумку ромок і відразу щосили зарепетувала, що саме її товар є в сумці. Дали настінна жінка почала забирати товар із сумки ро-

мок, котрі, звичайно, не дозволяє її це робити.

Трохи згодом з'явилися представники правоохоронних органів, які, на місці не розібравшись, забрали обох ромок у відділок міліції, розташованний на території ринку.

Продавщиця тим часом побігла до начальника відділка. Тому, що ромок привели до міліції, ім відразу було висунуто звинувачення у скoenні злочину, якого вони не скіювали. Ромкам не дали навіть зможи пояснити, що це непорозуміння, і довести свою непримінність до крадіжки.

Шістнадцятирічна Агнеса відвезли в іншу кімнату. Допит проводили окремо як з Маргаритою, так і з підлітком, якщо це можна назвати допитом. Адже ромок не допитували, а звинувачували, вимагаючи при цьому зізнання у злочині, якого вони не скіювали.

Під час допиту правоохоронці принижували підставу ромок. Оскільки Агнеса зробила спробу захиститися від приніження з боку правоохоронця, то підлітка наїві ударили, аргументуючи це тим, що вона не мовчала.

Цікаво, чи багато жінок України будуть мовчати і спокійно реагувати, якщо з ними будуть "спілкуватися" таким чином?

Наприклад: на питання ромок, чому з ними розмовляють, як зі злодіями, відповідь була такою: "Роз закрой, руки, по шашах!" Так допитували і неповнолітню Агнесу, і Маргариту, яка, до речі, поїхала в Харків лише через 5 днів після стаціонарного лікування.

Півтори години допитували ромок. Годину і тридцять хвилин тривало насильство над волею та гідністю ромок.

За нестачею доказів у скoenні злочину, не отримавши зізнання наїві під тиском, правоохоронці "делікатно" змусили ромок підписати документ, в якому було сказано, що М.Бурлуцька та А.Козоріз не мають претензій до міліції.

На превеликий жаль, Маргарита Петрівна після всієї цієї історії не дала дозволу щодо порушення справи.

Оскільки Маргарита Бурлуцька - людина віруюча, то вона впевнена, що Господь Бог своєю рукою покарає їхніх кривдників, - як продавницю, яка обмовила ромок тільки за тихою національною ознакою, так і представників правоохоронних органів.

Людмила Кравченко, голова правління МГО "Терп зор", м. Бровари

На світлині: пастор ромської християнської общини "Девлескі дром", голова правління координаційного центру "Чачімо" м.Мерефа Харківської області Микола Олександрович Бурлуцький

■ Представники Харківського правозахисного філіалу Європейського Центру з прав ромів відвідали Надію Іллівну Шишкіну, вдову Володимира Антоновича Ваштака, який помер 8 січня 2005 року.

Надія Шишкіна звернулася в нашу організацію з проханням допомогти в захисті її цивільних конституційних прав. Суть справи така.

11 жовтня 1988 року Володимир Ваштак купив будинок, дотримуючись усіх нормативних вимог: є договір купівлі-продажу між В.А.Ваштаком, з одного боку, і В.А.Куркіним та А.Бардаковою, з іншого, братом і сестрою, яким будинок залишився

. Оскарженим рішенням Жовтневого районного суду м.Харкова були порушенні вимоги ст.ст. 319, 341 ЦПК України в частині обов'язковості виконання вказівок наглядової інстанції, на що апеляційна інстанція належним чином не

КАТОРГА У ВЛАСНІЙ ХАТИ КІННО АНДЕ ПЕСКО КГЕР

у спадщину. Договір купівлі-продажу був нотаріально оформленій та зареєстрований у місцевому БТИ.

Придбання Ваштаком будинку був стареньким і вимагав капитального ремонту. Новий господар зробив його: добудував, провів воду, каналізацію, відремонтував дах, після чого вселився зі своєю родиною. Сім'я складалася з трох осіб: хаяйна, дружини і дочки. Дочка, закінчивши Харківський національний університет, вийшла заміж і виїхала в Росію, де живе зі своєю родиною в м.Сочі. Наразі Ірина Володимирівна Ваштак є спадкоємицею будинку по вул.Козолинської, 51, у м.Харкові, та у права спадщину маля вступили лише 8 липня цр., через 6 місяців після смерті її батька. Маті Надія Іллівна відмовилася від своєї частини спадщини на користь доньки.

Через 7 років після придбання будинку В.А.Ваштаком з'являється М.А.Куркін, який виголошує себе "захмутившим у правах спадкоємцем". Під час купівлі-продажу він служив в армії. Його батько, А.А.Куркін, був недіздатним і перебував на постійному лікуванні в психіатричній лікарні. У позові, заявленому в 1995 році, спадкоємець претендував на частину будинку, що належала його батьку. В 1996 році Жовтневий районний суд м. Харкова визнає договір купівлі-продажу частково недійсним і визнає право власності частини будинку за М.А.Куркіним (спадкоємцем А.А.Куркіна).

Постановою президії Харківського обласного суду від 28 червня 2000 року рішенням районного суду було скасоване і направлене на новий розгляд.

30 жовтня 2001 року рішенням Жовтневого районного суду м. Харкова зазначена утода знову була визнана частково недійсною, і знову було визнано право власності на частину будинку за М.А.Куркіним (спадкоємцем А.А.Куркіна).

Визначенням Судової палати з цивільних справ ця справа була повернута для внесення додаткового рішення.

Визначенням Судової палати з цивільних справ Верховного Суду України від 2 квітня 2003 року передбачено визначення було скасоване і направлене на апеляційний розгляд.

Наталя Падгурська,
Харківський філіал ERRC

ОДНА СЕРЕД НОЧІ, АБО ВИПАДОК У ПОЇЗДІ

КОРКОРІ МАШКАР Е РАТИ ВАЙ СО СА АНДО ВОНАТО

вагоні перебуває бригадир поїзда. На це він відповів: "Ніякий бригадир вам не допоможе, дайте 100 гривень, або вийдете на наступний зупинці". (Квиток до Корostenя коштує 8 гривень...).

Одна з пасажирок Рада Михайліна Степаненко, яка чула цю розмову, виступила і сказала: "Штраф може брати тільки бригадир поїзда, я зараз піду до нього і з'ясую все, що треба". На цу пропозицію пригрозив, що наразі знайде причину й висадить і її. Олена Дмитрівна, заплакавши, пояснила, що 100 гривень при собі не має, і попросила дозволу доїхати до станції Ковель, де є кімната відпочинку та медпункт. Інші пасажири також почали просити провідника за жінку, адже була вже ніч. Одна з ромок витягала 30 грн., щоб заплатити за Борову. Проте, никого не слухаючи, провідник грубо виштовхав Олену Дмитрівну з поїзда.

Залишившись на маленький станції Овадно одна серед ночі, жінка відчула себе зле - трохи не ставши серцевий напад, оскільки хвора на серце. На її пілч вийшла касирка. Почала заспокоювати і сказала, що до Корostenя тепер доїхати неможливо, і якому

трібо чекати до 3 годин ночі, щоб повернутися до Володимира-Волинського.

Після цієї поїздки Борова пролежала хвора два дні. Розповівши цю історію у "Романі Кхам", Олена Дмитрівна запитувала: "В який країн ми живемо? Хіба не в демократичній та правовій?" Неваже не можна покінчити з расовою дискримінацією? Чому цей провідник-хбарник має право принижувати людину та насміхатися з неї? Такими діям вин прикручую свою націю більше, ніж ту, з якої знувається. Хочу зауважити, сказала Олена, що мені никто не намагався допомогти, а ромка хотіла це зробити - піти до бригадира поїзда й улагодити конфлікт. Я переконана, якби на місці провідника був ром, він би так не вчинив". Жінка написала скаргу на ім'я начальника головного управління "Укрзалізниці", додавши, що "хотіла би, щоб на цьому місці працювали хороши, доброзичливі, не бедущі та розумна людина ромської національності".

Микола Боровий, голова ТРК "Романі Кхам", м.Корosten

ГЕНОЦИД

У "ОНОВЛЕНОМУ" МІЛІЦЕЙСЬКОМУ ВІДОМСТВІ ПРОДОВЖУЮТЬ ПРАЦЮВАТИ ЗА "КУЧМІВСЬКИМИ ЗВИЧАЯМИ" З ДОПОМОГОЮ КУЛАКІВ ТА ПРОТИГАЗІВ!..

САР КЕРНАС БУВТИ ДОЛМУТ (ЧІРЛА) ПАША "КУЧМА" КАДЕ КЕРЕН ВІ АДАДІВЕ ДУМУКАСА ПАЛМАСА АЙ ПРОТИГОАЗОСА!..

Почну з розповіді потерпілого, проте впевнена: кожен, хто побував у кіativity нашого місцевого "гестапо", профітє, міліції, може сказати, що це написано про нього. Отже, розповідає 23-річний Н: "Я іхав на свій машині. Мене обігнала міліцейська машина, підірвала спереду - я зупинився. Вийшли два чоловіки в цивільному і заявили, що я порушив правила, перевищивши швидкість. Я залепечував, тому що іхав не швидко, та вони сказали: "Потімо у віддлення, там тобі все пояснимо". Мене витягли з машини, одягли наручниками, а за кермо моєї машини сів один із них, хто мене затримав. Привезли в МВС на Пушкіна. Запитали: "Знаєш Юлю? Вона заявила, що ти в неї вкрав обручку, мобільний та гроши". Я відповів, що, дійсно, маю дівчину на ім'я Юля, ми з нею живемо разом. Так, я в присутності її сестри та подруги взяв перстень, тому що мені потрібні були гроши, проте всього іншого я не брав. Мені ще раз запропонували зінатися по-доброму, тому що, мовляв, я не уважаю, що на мене чекає. Коли я відмовився, мене почали бити. Били руками по голові. Спочатку сказали, що я зінався в крадіжці 200 грн, мобільного телефону та обручок. Потім потрібно вже було зінатися в крадіжці 1000 грн. Я спитав, чи є заява Юлі? Тоді один з міліционерів підсکочив і знову почав мене бити. Потім сказав: "Піди в кут і присядь. Ти ще пошкодуєш, що відмовився визнан-

ти крадіжку мобільника, дурню". У куті почіпки я просидів хвилини 40. У цей час заходив ще хтось зі співробітників міліції, і я почув, що привізла міліционерів, які мене затримали, Синюков та Зеленський. Мене змусили пересісти на стілець. Синюков та Зеленський вийшли. Зайшли назад із протигазом та скрученим трубкою кілімком. Руки засипали наручниками за спинкою стільця, обмотали кулькою та газетою. Наглили на мене протиці і перекрили повітря. Такі катування повторювали 4-5 разів. Повітря перекривали, поки не знерптомініо, потім приводили до діамі, давали води і починали все спочатку. Після четвертого або п'ятого катування в мене з очей і носа потекла кров. Так тільки фашисти робили. Я погодився підписати все, що запропонують. Мені дали підписати два листи: про крадіжку мобільника, та обручки і обручки та про те, що я даю співробітників міліції претензій не маю. Я підписав. Вони папери винесли. Килимок поклали під сидіння машини. Мене вивели, запхнули в машину на цей килимок, і один із міліционерів притиснув мене до низу, тому що, за йхніми словами, на вулиці стояла мої батьки і вони мене не повинні були побачити. Відвезли у Крюківський РВС. Там "оформили" в камері. Я говорив, що мені погано, просив дозволу залізнути батькам, та мені сказали, що я не в Америці, а у "вільний Україні". Вранці мій батько приїхав до на-

чальника Крюківського РВС, і мене ввели до нього в кабінет. Побачивши мене, він жахнувся: руки висили багатими, я був весь у крові, а батькові співробітники міліції пояснили, що мене збриваються везти в суд. Туди ми і поїхали, та судда, побачивши, в якому я стані, сказала, що мене негайно забирали додому лікуватися, який може бути суд.

Типова ситуація в нашій "вільній Україні", коли перевертні у формі зникаються з наших дітей. Тільки коли ж цьому придає значення? Зовсім недавно тильки-но призначений на посаду прокурор міста В.Павличук розповів мені, що не зміг своє часу працювати в міліції, тому що йому непримінні методи іхньої роботи. У мене на руках є десятки документів із відповідями прокуратури потерпілим: "Склад кримінального злочину з боку співробітників міліції немає". На столі слідчого прокуратури з кожної справи лежать акти медичної експертизи, які вказують на те, що після перебування УВС потерпілі мають "тілесні ушкодження", а карного злочину немає.

У вищенаведений розповіді є один цікавий вносок потерпілій є "особою циганської національності". Глава ромської громади міста Олександр Мещеряков, коментуючи цей випадок, сказав: "Ми вважаємо, що це - провід геноциду до нашої нації. Адже співробітники міліції, які побили Н., офіцери, які мають вищу юридичну освіту. Як же вони можуть

переступати всі рамки законів? Адже зовсім недавно Синюков скалівав 12-літнього хлопчика-рома. Скалівав лише за те, що хлопець смикнув за косу сусідській дівчині, як з'ясувалося, на нещасти, дочку цього самого Синюкова. Розлучений татко віврівався в будинок до родичів, де був хлопчик, побив його мало не до смерті ногами так, що після цього дитина стала інвалідом. Слава Богу, батьки дитини на силу домоглися порушення кримінальної справи проти Синюкова. А він продовжує служити в міліції і калічти людей". Від себе додам: я бачила відповідь Полтавського УВС мамі постраждалої дитини, де їй пояснюють, що звільнені Синюкова не можуть, тому що їх немає вердигру суду в цій справі. Так хіба так важливо, яке рішення прийме суд?

Адже сам факт побиття встановлений. Побиття малолітньої дитини!!! Побиття офіцером міліції!!! А офіцер продовжує працювати, причому і далі катуючи дітей. Адже Н., якого зовсім недавно побили Синюков із Зеленським, - теж хварі. Батьки благою рокі лікували його від страшної хвороби - лімфогрануломатоза. Він переніс 25 операцій. Під час катувань просив: "Нельзя бути його по ногах, тому що вони всі у шрамах від операцій", - а вони були.

Дозволю собі заперечити пану Мещерякову: це не геноцид ромської нації, це геноцид усіх громадян України. Беззаконня і

сваволя, вседозволеність, садизм, а може, і психічні відхилення дозволяють нелюдям у людському обличчі беззарю вбивати й катити наших дітей. Але ж усі ми, громадяни України, сплачуємо податки їм на заробітну плату з надією, що вони нас захищати будуть! Хто і коли зупинить це свавілля? Може, час уже міській прокуратурі розіплізгнуть очі, а Вікторові Павличукові набратися громадянської мужності протистояти міліцейським сваволям в місті. Адже імена садистів у формі іому вже відомі.

Ірина Корнилова,
м.Кременчук,

"Кремінь", №36/1590,
від 9 вересня 2005

На світлині: Ян Г., який став інвалідом після побиття міліціонером.

ER ПРАВА РОМІВ - ЦЕ ПРАВА ЛЮДИНІ ЧАЧІПЕ РОМЕНГЕРО - КАДО ЧАЧІПЕ МАНУШЕНГЕРО

(Продовження. Початок у "Романі Я" за 6 квітня)

ДОКУМЕНТУВАННЯ СИСТЕМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ З ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ

Статистика може виявится досить корисною при демонстрації прикладів дискримінації (включаючи непряму дискримінацію) та інших систематичних порушень прав людини. Статистичні дані особливо цінні для звітів перед фахівцями, на яких присутні представники влади, й іноді впозовався. Щоб бути надійними, дані повинні завжди бути точними й містити в собі якісь опис методів, використовуваних під час збору інформації.

Дані для статистики збираються на різними способами: на-

ники можуть відправитися у місце, яке їх цікавить, наприклад, у визначеній заздалегідь табір біженців, щоб зробити підрахунок кількості ромів; офіційні документи можуть бути використані для того, щоб визначити ставлення до ромів (приміром, скільки випадків насильства було зареєстровано як "злочини на землях нетерпимості з боку міліції"); або можуть бути поширені анкети, що дозволяють зібрати дані, які можна легко порівняти, включаючи демографічні питання. Один певний метод може виявится придатнішим для якого-небудь дослідження, інший інший, залежно від потреб і мети проекту з проведення моніторингу.

Після того, як статистика зібрала, вонз може бути використана також різними способами: на-

каторів, що вимірюють сферу дії певних тенденцій у межах групи, приміром, документуючи ступінь відсутності особистих документів у громаді. У 2003 році ERRC фінансував таке дослідження в македонському місті Куманово і виявив серед іншого те, що 7% ромів, які отрапили в полі зору дослідників, не мали документів, що підтверджують їхнє громадянство, а 34% не мали паспортів. Результати цього дослідження дали можливість ERRC визначити ступінь проблем, з якими зштовхуються громада через відсутність особистих документів, й у подальшому дозволили давати коментарі щодо нових законів про громадянство, що безпосередньо впливають на ці проблеми.

Інше важливе використання статистики - порівняння. Адже статистика є цінною не лише тому,

що містить дані щодо групи, в якій вони понад усе зацікавлені, а й дані про інші групи чи навіть про все населення (для порівняння). На приклад, у повідомленні Інституту Відкритого Суспільства - організації, яка проводить моніторинг захисту меншин у країнах, що вступають у Європейський Союз, з'явилася така інформація: "Широко розповсюджені дискримінації проти ромів у сфері зайнятості продовжують залишатися серйозною проблемою. Частка безробіття серед ромів варіюється від 70% до 90% порівняно з національною нормою, яка складає близько 9%". Порівняння ромів із основним населенням у даному випадку показує дуже серйозну нерівність у сфері зайнятості, яка вказує на дискримінацію, і повинна спонукати державу до негайної дії.

Декілька організацій почали важливі дослідження, використовую-

чи методи, подібні до "едійсен-нія вибірки", коли дослідники вивчають не цілі поселення, а лише ретельно відібраних індивідуумів або групи з метою скласти статистику й показати дискримінацію ставлення до всіх меншин.

Компетентні статистичні дослідження мають надзвичайну цінність. Їх необхідно проводити у всіх країнах і в багатьох сферах життя - освіті, наданні житла, зайнятості, охороні здоров'я, соціальному забезпеченню тощо. Дослідження можуть бути корисними в доказі дискримінації в суді, у наведенні доводів на користь поліпшення урядової політики і виділення більшої кількості коштів на ромську меншину, так само, як і у висуненні на перший план проблем ромів у впливових міжнародних комітетах, таких як певні органи Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи.

Місцеві організації, ймовірно, мають вигідні становище для того, щоб проводити такі дослідження. Якщо в цим зацікавилися, варто відзначити таке. Хоча багато активістів і знають проблеми ромів, у багатьох країнах статистичні дані з проблем, які мають велике значення для ромів, залишаються недоступними.

(Далі буде)

DAJ MI DRUGIE ZICIE ДАЙ МЕНІ ДРУГЕ ЖИТТЯ ДЕ МАНГЕ ДУЙТО ДЖІВІПЕ

■ Книга, про яку я хочу розповісти - "Цигани, війни та інші приклади неприбраності" - написана голландцем Маттієсом ван де Портом 1998 р. і вийшла друком 2001 р. у видавництві СВЕНАС за сприяння Інституту відкритого суспільства у м. Будапешті, у перекладі В.П.Канаша. Книжку присвячено циганській музиці в ресторонах Сербії.

В Україні, хоч ставлення до ромів лишається не надто лояльним, все ж до погромів, як то бувало в Румунії, Словаччині, Чехії, на щастя, на мою думку, не доконувалися. Я сам, коли гортав ту книжку, спочатку вирішив: "Це я знаю - Кустурица, гусаки, свині, бідність, на це не маємо ради..." Однак потім, уважно прочитавши деякі фрази автора, аж струснувся. Стояв я в кінотеатрі "Свійо" і читав: "Битва за Дубровник (я тремчу, кажучи про це, проти муши казати) була свідомим, продуманим нападом на надзвичайну, майже символічну красу". Раптом мені відкрилося - а хба не бажав би я підрівнати та "Свійо", аби потім голівудським штабом сказати дівчині в кафе: "Це я тобі бомбочку кинув..."?

Автор намагається довести майже блюзінську (з точки зору "нормальних гуманітарів") тезу - кати та ті, що нищать цінності культури, роблять це свідомо, а зовсім не тому, що не відають, що творять. Тобто сучасний просвітницький підхід майже повністю знецінюється. І якщо проводжувати з тому ж руслом, геройно виголосивши загальнокультурні цінності, не маємо дивуватися відразу до тих цінностей, аж до бажання підрівнати основу, на яких ті "цинності" тримаються.

У вступі автор посилається на філософа СЖіжека: "Вказуючи на хтивий близьк, яким західний світ дивиться на Боснію, Жіжек підживить нас до непопулярного висновку зі зачаруванням та насолодою, безсоромним задоволенням". Зэнамоємо, іноді, коли ми дивимося новини, в нас переважає зовсім не співчуття, а шалене задоволення від тієї стрілчини в Іраку або в Чечні...

Автор цитує редакційний коментар в газеті "Інтернешенел геральд трибюн" від 19995 р.: "О шостій ранку солдати на наших очах згanyaють цивільних і бженців перед телекамерами... Вони не криються - вони глузують... Вони хочуть зробити в нас свідки своєї кримінальної поведінки..." Тут хизуються "мочилом". Голландець пише: "Ми не можемо заспокоювати себе думкою, що югослави - просто варварські жителі Балкан, вважаючи, що, якщо б вони були трохи цивілізованишими, так екзеси николи не трапилися б. Але це - повний самообман. Ці люди так само виховувалися на ідеалах цивілізації, на гуманістичних спадщинах, на надії та довірі до Просвіти".

Частина книги, що її присвячено самим ромам, має підзаголовок - "Про бруд та циган". Саме ці дефініції поєднуються в наших головах. Необхідно сказати про циган наших. Насамперед, визначення "циган" є зневажливим підзаголовком. Вони називають себе ромами, і коли ми вживameмо "циган" (а це настільки звич-

но, що навіть у цій книзі назва лишилася та сама, не толерантна, інакше читач не зрозуміє, про чого йдееться), ми користуємося майже "житлом" саме в зневажливому контексті.

Ziegoliner в сучасній Німеччині намагаються не вживати - слово зіпсоване нацизмом. Зневага до ромів тягнеться впродовж віків, і Україна не є в цьому винятком. Виняток лише в тому, що, якщо іспанські роми зробили величезний внесок в іспанську музику (іспанці та привітали), а російські - в російську, то в українській музиці, хоч і наявні запозичення, проте думка про визнання ромів інтегральною частиною нашого культурного простору була, на жаль, великою перебільшенням. Циганські романси російською мовою відомі, але українською іх майже не існує. Є лише українські пісні в романській інтерпретації, що виконують серви (ромська етнографія). Відомі у XIX ст. хори російських ромів, що підтримувалися виконавцями з України, співали: "Ой, був та нема", "Ой, Василю" тощо. Хоча роми живуть у нас, мабуть, більше, ніж у Росії, і в часі, і кількісно, Україна їх майже не помічає. Маємо лише окремі винятки, коли вони є героями українських поезій чи прози. Т.Шевченко малював циганів та писав про них у звичному на той час романтичному стилі. Вираз: "Зане вільний, як козак", може слугувати ілюстрацією Шевченкового підходу до "ромського питання". До речі, в сербській літературі підхід той са-

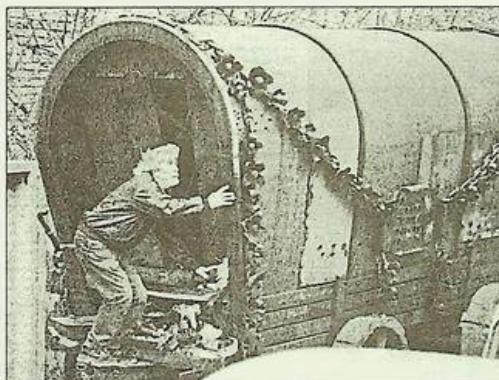
Цигани, війни та інші приклади неприбраності

Чініліція та її приrostі у сербському місті

вся родина намагається з гарячкою відданістю асимілюватися) спробуйте заявити до офісу або до відділу кадрів. Просто спробуйте.

Про переслідування ромів на нашій землі відомо небагато. Не тому, що того не було, - погроми ромів згадуються і в документах поліції, і в літературних творах. А тому, що суспільству байдужа ця меншина. Тим більше та було під час Голокосту. Стосовно ромів німці проводили близьку до євреїв політику, вони вважалися зараженими, а іноді - арійцями, лише навмисно привченими до анти-соціального стилю життя. Це з 1936 р. на теренах Німеччини часто-густо провадилася стерилізація ромів, яку замовчував світ, тому що нікого не цікавили ті "злодії". Тоді депортациі ромів до Сибіру здійснювалися легто і швидко в країні "равноправия", а спроби стерилізації мали місце і в Америці, і в непоталітарній Європі. Окремо варто сказати про переслідування з боку комуністів. Дослідники М.Бессонов і Н.Деметріев наводять короткоту і вражаючу статистику: "Згідно з переписом 1926 р., у СРСР мешкала 61 тисяча ромів. Навіть рахуючи надто приблизно - у передвоєнні роки сотні ромів було розстріляно і прийнятимо десь тисяч стали жертвами депортациі... Про те, який жах навели на кочівників, арешти та депортациі, ми можемо бачити на прикладі перепису 1937 р., який, нарешті, було розсекречено після 1991 р. Якщо в 20-х роках ромів було 60 тис., то після

Відтак можна сказати одне -

історія ромів України - сущільна біла пляма. Дослідження умовно маємо стосовно Бабиного Яру, де було розстріляно кілька ромських таборів (може, і більше - не знаємо), все інше вкрай темрявою. Роми є безумовними жертвами нацистів. У них є своя назва тієї трагедії - Параймос (tragедія, катастрофа) і День пам'яті.

Європейські країни мають пам'ятники, що увічнюють пам'ять знищених ромів. Цього не можна сказати про Україну і країни СНД. Тут навіть на місці, де існували сукромські села та колгоспи, які залишилися тотальним розстрілу, - не знайдеш ізгадки про ромів.

Жахлива історія пам'ятника в Бабиному Яру. Пам'ятнику, на мій погляд, найцікавішим, створеному з великим смаком, а саме - стилізованим металевим

кибитії, що летить в нікуди, не знайшлося місця на трагічний землі Бабиного Яру вже в роки незалежності. Довго пролежав він у майстерні заводу, до буд виготовлений на численніх пожертвах за проектом архітектора А.Ігнащенка. Досить довго влада відбивалася від ромських лидерів, пояснюючи їм, що не можна "порушувати" зони ландшафті (щоправда, це не завадило тій самій владі дати дозвіл на будівництво центру "Сладощина", а нині вже це весни - на недолгий пам'ятник остерібайтерам). Стоїть кибитка тепер у Кам'янець-Подільському, а має стояти там, у Яру, де загинули роми, яким і було присвячено цей пам'ятник. Справа ця надто неприємна, тим більше, коли про неї згадуєш, знаєш одне - ромський біль мало зачепить суспільство. А серед ромів лише одиниці мають рішучість взяти участь у дискусії. Та і де вона та дискусія? Здебільшого, роми залишаються наодинці зі своїми проблемами.

Вернімося до книги. Дослідник описує фотографії, що ними проілюстровано збірку ромських поезій. Фото зображують життя ромів - фургони, бідність, бруд, вбоге майно. Але: "Післи того, як спалахнула війна, подібні зображення з'явилися у репортажах із зон війни... Однак в цих репортажах фігурували вже боснійці, хорвати та серби, які пересувалися в таких самих фургонах, із тим самим багатошаровим одягом, з убогим майном у пластикових сумках, люди, які готовили іжу просто неба та перевікували у таборах для біженців, гріли руки на невеличкому полум'ї гасничок".

Цитувати книжку можна довго. Я б цього не робив, якби не

дивний її наклад - тисяча примірників. Якби не те, що стояла та книга в "Свійо" з 2001 р. і до сьогодні. Невже в країні не існує тисяч людей, які б купили книжку про ромів українською мовою?

Куди, в разі чого, будуть бігти наші роми? Куди вони біжуть зараз? На отій металевій кибитці, що її було сковано подалі від людського ока, аби не перекрила вона одоробла - радянського героїчного пам'ятника, не перекрила банальної мінори, що їх можна вже побачити частіше, ніж серп і молот, не перекрила станцію метро Дорогожичі - "вид тих циганів і в метро ніде дітися..."

Артур Фредекінд, науковий співробітник Українського Центру вивчення історії Голокосту "Форум націй", №9/40, вересень 2005 р.

ЗОТИ В АНТІОХІЇ АБО НОВА БАТЬКІВЩИНА

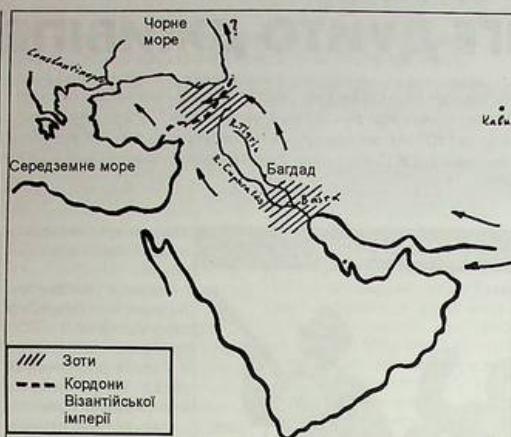
(Продовження. Початок у №16).

Майже половина половини званої Зотистину виявилася в Айнзарбі (Айнтар). Ця прикордонна область відокремлювалася арабські землі від грецьких володінь. Незабаром частина переселенців-зотів стала найманцями в військах рабів, які обороняли Багдад від греків. Інша частина (її зоти, які не пішли служити найманцям) витіснялася далі в Антіохію. Тривалі бої проти Вальд привели до того, що в Айнзарбі вибухнув ще один кривавий бій між ними та арабами. Бунт був жорстоко подавлений, а його учасники втекли в Антіохію.

Антіохія (сучасна Вальдем у Туреччині) була недавнім арабським завоюванням, відбрамним у Візантії. Вона являла собою далеку від головних арабських міст малонаселену область, що завдавала багато неприємностей арабським караванам: тут була величезна кількість диких левів, а також грабжників, які промишляли розбоєм на караванному шляху.

Етично та релігійно ці сторонні елементи були загрозою для населення центральних арабських областей. Крім того, зоти могли симпатизувати скіннитам перським правителям. Через усе це багдадські халіфи протягом досить тривалого часу методично витісняли Вальд в Антіохію.

Відомі три такі великі "переселення". В 669-670 роках родини Вальд і саїбідів із Басри потрапляють в арабів Антіохію, і Вальд заливають греки. Чоловіків перевели, а жінки й діти потрапили в

відправляє в Антіохію Вальд з південних багдадських провінцій, а ще через десять років, у 720-му, вже халіф Язид II завершє остаточно "виселення" Вальд в Антіохію.

До цього часу зоти - скотарські племена з першими проявами землеробської культури. Вони пересувалися Антіохією родинами разом зі своїми биками буфalo в пошуках нечисливих пасовищ. Як відомо, ці бики не бояться левів, і бували випадки, коли буфalo не допускали диких левів у великих селищах. Невеликі колонії Вальд осідали в самій Антіохії, а також на її передмістях Масис та Бука.

У 980 році візантійці відбирають в арабів Антіохію, і Вальд заливають греки. Чоловіків перевели, а жінки й діти потрапили в

рабство. Пізніше зоти тут цілком асимілювалися.

Приєднання Антіохії до Візантії раптово відкрило перед зотами величезні простори, які тоді контролювалися візантійцями. Частина Вальд із Антіохії опинилася поруч зі срібським кордоном, у Ханенкіни, звідки й рушила на північ, у Вірменію і, можливо, в Європу, на Балкані.

Як ми вже розповідали, індійські предки ромів не утворювали єдину етнічну групу. Вони були представниками етнос-класт: раджпутів, джатів (ятів), кшатрія, ганді, сауджара, лохар, гуджара та інших. Точніше з'ясувати групи вже неможливо.

(Далі буде)

Вальдемар Калінін

Олена Шишкіна:

"ВОРОНОЙ ЛЕТИТ, КАК ПТИЦА..."

Олена Шишкіна народилася в м.Калінінград (Росія). У 1983 році закінчила у цьому ж місті естрадне відділення музичного коледжу. Співала в молдавських ромських ансамблів "Фолк-джаз-рок", працювала у Сої, багато гастролювала. Чимало років була солісткою-вокalistкою ромського ансамблю "Романі Яя". В Ужгороді прожила понад 10 років, тепер з родиною повернулася у рідний Калінінград, де працює педагогом і виступає як солістка-вокalistка.

Олена Шишкіна - лауреат численних конкурсів патріотичної, естрадної, циганської, польської пісень.

Вірш почала писати п'ять років тому - після перенесенного стресу внаслідок утрати двох близьких родичів. Поезії Олени Шишкіної присвячені різним темам, проте найбільше віршів у неї - на ромську тематику. Пише російською мовою.

Пропонуємо кілька нових поезій ромської співачки та поетеси Олени Шишкіної.

В ПАМЯТЬ ПОГИБШИХ ОТ НАЦИЗМА

Кружат вороны над пепелищем,
Кружат вороны.
Ветер несет развеет
Все стороны.

Мрачно смотрят облака
На безмолвные поля,
И цветы кладёт рука,
И звонят колокола.

О пощаде не попросят, не попросят
Те, кого из крематория
Вывозят
Серым пеплом на поля...
И от ужаса нема Земля.
Не расскажут ни цыгане, ни евреи,
Как в безжалостном огне они горели,
Как горячие сердца
Разрывались от свинца...

Мрачно смотрят облака
На безмолвные поля,
И цветы кладёт рука,
И звонят колокола.

ДЕТИ ЛАГЕРЕЙ
Тонкие руки детей лагерей,
Бескровные губы, глаза матерей.
Ребёнок не плакал и маму не звал,
Молча руку неподъедающей подавал.

Кровь детей лагерей
Спасала нацистских зверей.
Кровь тех, кого враг топтал, презирал,
В вены себе вливал - выживал.

О мире мечтали - чтоб был поскорей.
Но смерть стерегла у барачных дверей.
Во взрослых глазах
Их невинных детей

Останется вечным
Укор для людей.

КОНЬ ЛЕТИТ

Вороной летит, как птица.
Гриева золотом искрится.
Ноздри шумно раздувают
И подковами сверкает.
Чуть дрожат его ресницы,
И от тела пар струится.
Он стрелой по полю мчится,
Как по небу колесница.
Конь траву стенной точет
К облакам подняться хочет,
От узды сбежать стремится,
Будто он и вправду - птица!

РОМ-ПРЕС

Насилля у Пскові

У Пскові (Росія) раніше невідома націоналістична група розповсюдила листівки з антиромськими закликами, в яких ромське населення краю звинувачувалося у торговлі наркотиками та антисанітарії. Крім того, в цих листівках роми називані павуками. Подібні листівки були підписані невідомим рукою, який називає себе "Вільною Росією". Цей антигуманний рух погрожує жорстокими розправами представникам ромської общини Пскова.

ЗАКЛІК до розуміння та поваги

Член муніципалітету Джудіт Вудман у місті Кафіф (Великобританія) закликала населення краю до етнічного порозуміння та гуманності. У своєму зверненні вона наголосила на важливості подолання міжетнічної ворожнечі, а також зміни негативних стереотипів та міфів стосовно ромів. Пані Вудман запропонувала населенню багатомільйонного міста створити суспільство, яке забезпечуватиме однакові права та можливості для всіх громадян та представників усіх національностей.

Ющенко займеться енергетичною безпекою України

Президент України Віктор Ющенко 20 жовтня 2005 р. підписав розпорядження про заходи щодо забезпечення енергетичної безпеки країни.

Президент доручив Кабінету Міністрів до 5 листопада проаналізувати хід виконання програм розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), державної підтримки розвитку нетрадиційних і нововведених джерел енергії, малої гідро- та теплоенергетики, енергозбереження, зокрема, ефективності використання коштів, виділених на їх виконання. Уряду також доручено розглянути питання доцільності подальшого виконання цих програм і за їх результатами вжити відповідні заходи.

ДОЛЯ РОМСЬКА РОМАНІ ВУНЖИЯ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Кілька років тому, як виділилися ділянки під забудову промислових для них, я звернувся до мера нашого міста з проханням про виділення мені ділянки для такого будівництва. Сказав, що я вже не молодий, з дружиною маємо багато хвороб. У молоді роки я збудував великий будинок. А нині комуналні платежі дуже високі, і за будинок треба багато платити. Тож і їздимо з дружиною, і вілку, і візміку, і в спеку, і в холод, підторговуємо на базарах області. Тому хочемо мати свій магазин. Мер дав мені тверде слово, що виділить мені місце під забудову та включить її у відповідний проект. А я пообіцяв бути йому помічником у роботі з ромами. Здавалося, гарна дружба. Я та ще двоє ромів написали заяви про включення нас до проекту з розбудови магазинів. І що? Чимало вже магазинів давно побудовано і давно працюють, тільки жоден ром із м.Золотоноши не має дісні навколо логаного ларка для торгівлі. Я йду повз ці магазини, а на серпі образа. Неважко було виділити невеличку ділянку під забудову не молодому і не дуже здоровому голові ромської організації, координатору Європейського центру з прав ромів, который чесно відслужив у лавах Радянської армії, багато років пропрацював заготівельником у колозаготторзі, в автопарку та на інших роботах? На черзі нова серія розбудови магазинів. Та ця людина при владі, я так думаю, знову нас обмінє, немов і не помітить. Якщо я правий, Віктор Михайлович, то подайте на мене в суд за те, що я брешу.

Ось також життя ромське. Я людина віруюча, тож і хочу пояснити, що всі люди на Землі: чи то негри, китайці, німці, роми, чи інші - всі створені Богом. Бог є отець всіх людей. Він нас створив і кожного любить набагато сильніше, ніж ми своїх дітей. Скажіть, чим я винний, що посланий Богом в Україні та маю темну шкіру? Куди нас Бог послів, там ми і живемо. Можливо, мені б хотілося бути французом чи швейцарцем, жити десь на Багамах чи Цейлоні - та неваже це в моїх силах! І так само кожен із нас. Ті ж, хто не любить чорних чи білих, чи інших людей, той не поважає Бога і його дітей. Всі люди - браття на цій Землі. Бо у всіх нас один батько - Бог. Пам'ятаймо про це.

ПРАВОВА ДОПОМОГА

Останнім часом до нас звер-

Володимир Бамбула,
м.Золотоноша

"НЕСТИ СЛОВО БОЖЕ І ДОПОМАГАТИ ЛЮДЯМ - НАШЕ ЗАВДАННЯ"

"ІНГРЕН ЛАВ ДЕВЛЕСКО АЙ ЖУТИСАРЕН
МАНУШЕНГЕ - АМАРІ БУВТІ"

- Елеонора Іванівна, коли і чим він займається?

- Закарпатський обласний благочинний фонд "Благо" створений у 2003 році мною, моїм чоловіком Тиберієм Івановичем та Діаною Серіївною Маркович.

Фонд займається соціальною та духовною роботою серед ромів. За своїми функціями це релігійна організація. Основна частина нашої роботи - нести Слово Боже людям і показувати їм вихід зі складних життєвих ситуацій. Ми також допомагаємо соціально незахищеним ромам - багатодітним родинам, інвалідам, людям похилого віку, матерям-одиначкам, дітям-сиротам та іншим. Гуманітарну допомогу роздаємо через фонд "Доркас", Фонд відів, інвалідів та сиріт та деякі інші. Організовуємо також різноманітні благочинні акції для дітей з бідних сімей різної національності, понад 70 відсотків це - маленьки роми. Так, у минулому році до Дня захисту дітей - 1 червня -

■ У редакцію "Романія Яг" завітала директор Закарпатського обласного благочинного фонду "Благо" (м. Ужгород) Елеонора Іванівна (Лола) Кулчар, яка із задоволенням відповіла на кілька питань щодо роботи фонду, його планів тощо.

придбали солодощі, інші подарунки роздали в ці смішні. Опікуємо також кілька родин, які перебувають у дуже складній ситуації: одні дуже бідні, в інших - батьки (або хтось із них) п'ють.

- Що плануєте робити в майбутньому?

- По-перше, продовжуваємо нести Слово Боже, бо це - найголовніша наша місія. Навіть мріємо відкрити школу місіонерів для ромів.

Адже роми - це нація, в якій має не знайдеш невіруючого... А, хто присвятив себе Богу, вважають це покликанням і віддають служінню всю свою душу, весь свій час. Служіння Богу для ромського народу має величезне значення.

Хотіли б відкрити комп'ютерні класи для тих, хто бажає в цьому розбиратися і в подальшому працювати в цьому напрямку. Проте для реалізації цієї ідеї потрібні спонсори. Ми їх наразі розшукуємо по всій Європі. Проте шукаємо таких спонсорів, які би поділяли наше бачення ромських проблем і хотіли б, як і ми, втілити в життя задумане нами.

У нас є свій сайт, щоправда, англійською мовою. На ньому розміщено чимало фотографій, які розповідають про історію створення фонду, нашу роботу серед ромів, наші плани. Цей сайт можна знайти в Інтернеті за такою адресою: www.blago.westprox.net.

- Лоло, розкажіть трохи про себе: з якої ви родини, чим

займаєтесь, крім роботи у фонду, яка у вас сім'я тощо.

- Я з родини музикантів. Мій батько Людів Іванович Маркович працював в оркестрах різних ужгородських ресторанів - "Верховині", "Скалі" та інших. Мій дядько - Едуард Йовні - також скрипаль, у 80-х роках грал в оркестрі одного з московських театрів. Тепер обіода на пенсії, ремонтує скрипки.

У 1986 році я закінчила десять класів Ужгородської ЗОШ № 8, маю, таким чином, середню освіту. Наразі навчаюся у МАУПі - на політико-психологічному факультеті, відділенні соціальної роботи, закінчує перший курс. Хочу подякувати фонду "Відродження", завдяки якому можу продовжити навчання (для оплати за перший семестр знайшла сама спонсора).

Навчання у Міжрегіональній академії управління персоналом (МАУПі) дає можливість здобути знання, без яких неможливо рухатися вперед. Адже для того, щоб бути успішною, потрібно розвиватися. Мені дуже подобається допомагати людям. Та для цього потрібно знати закони, правила, встановлені державою. Тільки тоді ми будемо справжніми помічниками для всієї нації і зможемо кваліфіковано допомагати людям.

У мене двоє дітей - дев'ятирічників, і вони мріють після закінчення 11-річкі піти вчитися далі, чому ми з чоловіком дуже раді.

Людмила Кудрявська

ШЭРО 12

МАНУШЭНГОРО
НАПАТИМО

37. Скіци Вов сікавэлас чудуля англа лэн, и вонэ на впітняне дэ Лэст!

38. Кади, сар пхэнэлас англунари Исая: "Дэвл! Ко патня амара думати і касти от-терадз зор Дэвлхэки?"

39. Кодэлести нащи лэнди тэ патя, сар инте пхэнда англунари Исая:

40. "Кадэлла мануша ачиле корэ, і пхэндэро ило ачиле ба-руно кади, со тэ на дыхкэн пэхкэрэ якхэнца, і тэ на полан пэхкэрэ иланца, і тэ на авэн Мандэ, сар Мэ тэ састярав лэн".

41. Кади Исая пхэнэлас пала Исусо, кала дыхкля па-

Іонастар

тив Лэхкири і пхэнэнас пала Лэст.

42. Кади бут і раендер упа-тяне дэ Лэстэ, на даратар Иudeендар вонэ на сікавэнас пэхкоро патямо дэ Лэстэ, дара-ратар, со азвана вытгадэн си-нагогатар.

43. Кодэлести, со ашаримо манушэнгоро вонэ пакамле бу-дэр Дэвлхэкэра ашаримастар.

44. Исусо ваздзыня гласо тай

пхэнэнас: "Кодэва, ко патял дэ Ман, на дэ Ман патял, на дэ Кодэлэ, Ко бичхалда Ман.

45. Кодэва, ко дыхкэл Ман, на Ман дыхкэл, на Кодэлэ, Ко бичхалда Ман.

46. Мэ душлімо, авілём дэ люмля, соб всавэр, ко патял дэ Ман, тэ на ачеллэ дэ кали-ма.

Исусохкоро лав сундисарэ-ла напатявиш манушэн

Свэнто Бахтало Лав

"Він приніс світу не нові філософські доктрини, не проекти суспільних реформ і не пізнання таємниць потойбічного. Він докорінно змінив саме ставлення людей до Бога, відкриваючи їм той Його лик, який досі ледь вгадувався. Добра Вість Ісуса говорить про вище покликання людини і про радість, яку дарує їй єднання з Творцем".

Олександр Мень, "Син людський", Львів, Монастир монахів студійського уставу, видавничий відділ "Свічадо", 1994, ст. 51

47. И сар ко ашунэла Мурз лава иай на патяла, Мэ на сундисарэ, важ колэ, со Мэ авілём тэ на сундисарэ, на тэ фіричар.

48. Кодэлэстэ, ко на при-лэ Ман тай на прылэл Мурз лав, исин сундисарэ: лав, саво Мэ пхенавас, вов авэла тэ сун-дисарэ лэ дэ майянглуно диво.

49. Важ колэ, со Мэ пхэн-ас на Еджино Пэстар, на Дад,

Саво Ман бичхалда, Вов дыня Манди упхэнимо со тэ пхэнав тай со тэ дэдумав.

50. Тай Мэ джянов, со Лэх-эрю упхэнимо исин вечно джювимо. Мэ дэдумав кода, со дыня тэ дэдумэ Манди Дад".

Переклад
Миколи Бурлуцького
та Олени Марнук

"І РАПТОМ ВВІСЬ -

"ДЖЕЛЕМ, ДЖЕЛЕМ"...

Нещодавно в ужгородському видавництві "Мистецька Лінія" вийшла нова збірка віршів відомої української поетеси Надії Панчук "Місци надій".

У своїй восьмій вже книзі поезій авторка продовжує теми попередніх збірок "Дика пряжа", "На різні голоси" та інших - світ і ми, природа і людина, історія і сучасність тощо. Та з віршем "Візок убогий..." в ній з'явилася і нова тема - ромська.

Така сама міська картинка - ром на возі, яка, щоправда, все рідше зустрічається в наших українських містах, викликала у поетеси її екскурс в історію ромів, і філософські узагальнення, і образне усвідомлення основних рис ромського менталітету - однією прагненнями.

Прочитайте цей вірш - поетичне осмислення долі ромського народу.

* * *

Заклята нитка
Візок убогий,
кволій кінь...
Отак, чавале, -
викинь, вкинь...
І раптом ввісь -
"Джелем, джелем"...

Із діа віків
ідем, ідем...

РОМ-ПРЕС

Новий освітній центр

У Західному Уельсі розпочав роботу новий навчальний центр, який був дніми офіційно відкритий міністрам освіти Уельсу Джейном Девідом. Центр пропонує різні програми як для ромських дітей, так і для дорослих. Його мета - підняти рівень освіти ромів і, таким чином, сприяти зменшенню безробіття серед цієї меншини. Крім того, в Центрі будуть сформовані змішані групи, що має неабияке значення для викования міжетнічної толерантності серед підростаючого покоління.

Представники в IRWN

14-15 жовтня Міжнародна ромська жіноча мережа (IRWN) провела збори в м. Будапешт (Угорщина), на яких головним питанням було обрано представників до Європейського форуму ромів та чоїнників.

Представниками Міжнародної ромської жіночої мережі в Європейському форумі ромів та чоїнників були обрані: від Румунії - Летиція Марк, від Швеції - Сорая Пост, від Фінляндії - Міранда Вуласпраса.

Дві дати в один місяць

81 рік тому, 17 жовтня 1924 року на заході Словаччини, в с. Застин народився видатний романський історик Бартоломей Данієл. Пам'ятємо його як автора книги "Історія ромів", опублікованої в 1994 році. Це видання стало першою задокументованою історією романської грамоти в Чеській Республіці, написаної, до того ж, романським автором.

Помер Бартоломей Данієл 10 жовтня 2001 року.

